

Politikai
röpiratok

5

45

MAGYAR POLITIKA.

12.

ARTISTE HAYDAM

MAGYAR MŰVÉSZET

5

75

MAGYAR POLITIKA.

ADAPLALAGI MŰV.

12.

PEST.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

MDCCLXVI.

MAGYAR POLITIKA

MAGYAR POLITIKA

Pest, 1866. Nyomatott Heckenast Gusztávnál.

I.

A königgrätzi veszteség után a következő alternatíva állott be az osztrák birodalmi kormányra nézve:

Vagy követni az eddigi hagyományos német politikát, és ez esetben új háborúra készülni a poroszsal, azt letörni és visszaállítani Ausztriának Németországban előbbi állását;

Vagy lemondani a hagyományos német politikáról, és a birodalmat új alapon szervezni.

Ez kétségkívül a leglényegesebb változás, a legnagyobb horderejű válpont, mely Ausztriában beállott azon idő vagyis negyedfélszáz év óta, mióta t. i. Magyarország az osztrák birodalommal kapcsolatban áll.

Az osztrák kormányférfiak bizonynyal fontolóra veendik e nagyszerű fordulatot, és hatá-

rozni fognak. De szintoly parancsoló kényszerűsége a magyar nemzetnek, valamint a többi fajoknak is, e fordulattal szemben követendő nemzeti politikájukra nézve a beállott körülményekhez képest megállapodásra jutni.

II.

Az alternativa első felének, a német politika megújításának minő esélyei vannak?

Porosz és Olaszországok e politika ellenében továbbra is solidárisok maradnak;

Mert Ausztria ha visszanyerhetné Németországban főhatalmi állását. egyaránt veszélyes volna mind kettőre nézve.

Porosz- és Olaszország újabbi gyarapodások folytán, majd kétszer annyi erő fölött rendelkezendnek, mint Ausztria. Ausztria 33 millió alattvalója megfogyván Velenczével, marad mintegy 30 millió lélekszám. Olaszországé szaporodván, lesz 25 millió. Poroszország is Hannover s a többi apróbb szerzeménnyel fölmegegy 25 — 26 millióra. A mellett hogy a szövetség hadseregével rendelkezendik. Denique a két hatalom mintegy 50 millió lelket foglaland pálczája alá. A két hatalom két nemzeti egységet képző összetartó,

lelkes 50 milliója ellenében Ausztria széthuzó polyglott 30 milliójának mi esélye van győzelemre?

Ausztria nem akarhat és nem térhet vissza régi hagyományos német politikájához.

III.

Tehát nem marad egyéb hátra, mint a birodalmat új alapon szervezni.

Mindenekelőtt a helyzet fölismerése a feladat.

Mi változott meg Ausztriában az új fordulat óta?

Az osztrák németiség viszonya Németországhoz, és ennél fogva helyzete is az osztrák birodalomban.

Az osztrák németiség ki van zárva a német szövetségből. E szövetség volt az alap, melyen az osztrák német elem az osztrák birodalom uralkodó elemét képezte.

Az a kérdés, maradhat-e az osztrák német elem ezen túlra is uralkodó elem a birodalomban? Vagyis egyszerűen: német birodalom lesz-e ezen túl is Austria?

E kérdésre számos többé-kevésbé hatalmas elem válaszol nem-mel.

Hogy Austria német hatalom legyen, annak első és legnagyobb ellensége : a hatalmas Német (porosz) ország, mely igazán csak ezután lesz még valódi természetes ellensége Ausztriának. Az osztrák német tartományokat az egyesülő nagy Németország az ő „fájdalom fiai“-nak fogja tekinteni.

Ha Ausztria német akar maradni, német elemére támaszkodva, akkor ez nem vezet másra, mint hogy készüljön új háborúra Poroszországgal, de már főnebb mondók, hogy ez esetben mily esélyek kínálkoznak.

Egyébiránt mi sem tauulságosabb, mint hogy alig 48 óra múlva, miután Austria kizáratásának a német szövetségből Bécsben hire ment, az uralkodó osztrák némettség főtartományát és fővárosát Bécset ostromállapotba kelle helyezni.

IV.

Háromféle alap kínálkozik Austriának, három féle alakban.

A három alap : német, magyar, és szláv.

A három alak : centralismus, dualismus, foederalismus

A három alap közül én természetesen a közép söt választom már a physicalai és geografiai szempontnál fogva is.

Magyarországnévszerint és diplomacie ugyan eddig nem, de valósággal, tényleg mindig központja volt az osztrák birodalomnak.

Olyatén állapot volt ez, mint midőn a mostoha gyermek, mert munkás, erős, táplálja anyját, míg a kényeztetett édes gyermek csak emennek munkája gyümölcsseit élvezi.

Az osztrák német ábrándozhatik nagy német hazáról, a szláv nagy déli vagy éjszaki Szláviáról; egyedül a magyar az, melyek „itt élni halni kell.“

A birodalom óvni fogja magát több veszteségtől; de elvégre, nagy európai mozgalmak folytán, nem épen lehetetlen, hogy újabb, szláv német vagy román Velenczéje támadhat. Magyarország egyedül az, mely minden idő és körülmények közt Magyarország marad.

De a föltétel az, hogy a hatalom, mely a birodalom sorsa fölött határoz, Magyarországot tegye — magyar országgá! Csak mint ilyen szolgálhat a birodalom összetartó tengelyéül.

V.

Nagyon téves fogalom uralkodik az osztrák birodalmi szláv elem mint politikai tényező felől.

Azt mondják, a szlávság képezi a birodalom népességének többségét

Ez annyiban igaz, hogy a szláv ajkú lakosok csakugyan többségben vannak.

De a szláv elemek terület, vallás, nyelv tekintetében különféle politikai tömbökre oszlanak.

A lengyel nem egyesül a csehvel, a cseh nagy távol választja el a horváttól, s míg amaz észak, emez dél felé gravitál; a horvátot vallása választja el a szerbtől, a katolikus szerbet az ó-hitű szerbtől; a ruthén, a tót ismét más politikai árnyalat. A román meg épen nem is szláv, s érdekeik homlokegyenest ütköznek össze. A román elem, izoláltságánál fogva, utalva van a magyarra szövetségre, s bármi meglepőleg han-

gozzék, megjövend az idő, midőn a román maga fog közeledni a magyar szövetséghez.

Mutasson valaki akkora területi, államjogi, politikai egységet a szláv elemből, mint a mekkora Magyarország.

Cseh-Morvaország volna a legnagyobb, és ez is mintegy harmadát képezi Magyarországnak. És e Cseh-Morvaországnak fele német, egészben pedig német kulturával bír. A horvát-szlavon ország lakossága körülbelül egy millió.

Kérdjük, vajjon a cseh vagy horvát faj van-e hivatva az európai kulturát keleten terjeszteni? Van-e tulajdonképi cseh vagy horvát kultúra? Alávetné-e ezeknek magát a magyar vagy német elem Austriában?

VI.

De Magyarország politikai nemzetegységének mekkoraságára nézve is teves nézetek kaptak lábra.

Nem azt kell számítani, hány ember beszéli a magyar nyelvet, vagy hány ember egyenest tős magyar származásu? Így nagyon hamis összeg kerülne ki a számításból.

Az örmény, a német, a zsidó, a cigány, a sokacz, nem a leghivebb magyar hazafi-e?

Azt kell kérdeni, mennyi azok száma, kik egy magyar állam eszméjeért lelkesednek? Azt kell kérdeni, mennyi azok száma, kik magyar honfiaknak tartják magokat, kik a magyar elemmel tartanak, kiket ha kérdenek, mi nemzetbeliek, azt felelik: magyar.

És viszont azt kell kérdeni, mennyi azok száma a magyar birodalomban, kik ez utóbbi kérdésre azzal felelnek: én horvát, én román, és szerb vagy tót vagyok.

A magyar állam lakosainak száma mintegy 15 millió. Ebből a magyar és erdélyországi románok száma tesz legnagyobb számitással kerekszám 2 milliót. A horvát szlávon egy milliót. A szerb oly kevés, hogy alig jön számitásba. De tegyük föl, hogy még ruthén, tót honfiaink közt is akadhatnak, a kik a szlávság zászlója körül gyülekeznek, és tegyük ezek számát félmillióra. Ezzel a nem magyar párthoz tartozók száma ki van merítve. És így van magyar politikai nemzet: 11¹/₂ millió lélek.

Hogy 11¹/₂ millió magyar politikai egységben több erő van, mint az osztrák birodalom megoszlott többi fajaiban mindössze, azt a leviharzott 17 év előtti mozgalom kézzelfoghatólag, elvitázhatlan tényben bizonyította be.

VII.

Egyébiránt még a főnebbi szám is csak azokra nézve áll, akik azt hiszik, hogy hazánkban a nemzetiségi kérdés valóságos és nem mesterséges alapokon áll, akik azt állandónak és nem mulékonynak vélik.

1848 előtt nem volt Magyarországon nemzetiségi kérdés. Boldog volt minden idegen ajku, ha magát magyarnak vallhatta. Sőt a magyar volt annyiban hibás, hogy a ki törte a magyar nyelvet, vagy idegen hangzásu neve volt, annak magyarságát kétségbevonták, s be nem akarák vállalni. E hibából azonban végkép kigyógyultunk. Most az idegen ajku vagy származásu magyar honfit becsüljük legjobban.

A nemzetiségi kérdést az 1848-i és 1861-i osztrák kormány csinálta, és azóta némileg magunk is. A magyar törekvések ellenében gátul fölállíták az osztrák kormány férfiak a nemzeti-

ségek teljesíthetlen követeléseit. De ha Magyarország önmagáé lenne, megszűnnék a nemzetiségi kérdés, ha nem egy napon, de pár év múlva. Egy két ábrándos költőnk, rémlátó szobapolitikusunk, a nemzetiségeket majd jobban fölbuzdította mint a mennyire ezt a hatalom emberei cselekedték.

Maga az országgyűlés annyira megfélemlített, hogy eltűrte, miként egy szerb képviselő óra hosszat bizonyitgassa, hogy nincs politikai magyar nemzet . . . Az országgyűlés e beszéd alatt tapasztalhatta, hogy nemzeti gyűlés, nemzeti kormányhatalom nélkül mily megaláztatásoknak lehet kitéve.

Ki védi a nemzeti becsületet, ha azt egy ellenséges indulatu magyarfaló követ meggyalázza? Példának okáért: oly kormány alatt, mely az ellenséges elemeket nem korlátolja, csak-hogy ezek botránysos föllépéseivel az ellenzékre nyomást gyakorolhasson: ily kormány alatt semmiféle nemzeti gyűlésnek összeülnie, hacsak nem egyszerű tiltakozás végett, nem volna szabad, mert ez a legveszélyesebb előzmény, türhetlen abnormitás.

Egyáltalán ez országgyűlés — hogy legszelebben fejezzem ki magamat — oly aggasztó irányba tévedett ugy a nemzet önállása, mint a nemzeti egység iránti laza fogalmaival, melyeket

csak kétségbeesés sugallhatott, hogy sokan vannak azt hívők, miszerint a magyar történet egyik sötétebb lapját képezendi.

De ennek kritikája — boldogabb napokra való . . .

Bocsánat e kitérésért.

VIII.

De a magyar alap azért is legajánlatosb, mert az legkevésbé sem fenyegeti a többi nemzetiségeket, s a többi tartományok féltékenységét, ellenkezését legkevesebbé idézné föl.

Mig ellenben a német alap ellen a magyar és szláv, a szláv ellen a magyar és német elem képezne összhangzavaró hatalmas ellenzékeket.

Azonfelül a józan ész törvénye, hogy a leg-erősebb elem képezze a központot. Az oly test, melynek dereka vékonyabb karjainál, külsapás nélkül, magától is összeroskad.

Egy nagy, erős magyar birodalom nem ábránd, mert már létezett, csekély eltéréssel azon határok között, melyek a mai Ausztriát környezik.

IX.

Az alakra nézve három a jelszó: centralismus, dualismus, foederalismus.

A centralisatio német alapon úgy alkotmányos mint absolut alakban meghiusult.

Talán mondani is fölösleges, hogy szláv alapon már épen képzelhetlen.

A dualismus Lajtántul absolut, innen alkotmányos alakban, már létezett, és pedig több századon át. De ha nem létezett volna is, a józan ész nem tagadhatta volna meg tőle a lehetőséget.

Hanem az a dualismus, melyet egynémely államférfi emleget — két külön alkotmányos állam felelős miniszteri rendszerrel, a mely két állam még is egy legyen, — ez soha nem létezett, nemcsak a valóságban, de még a józan észben sem.

Ez valóságos arithmetikai lehetetlenség.

Ez a legnagyobb, és legvétkesebb mystificatio föl- és lefelé egyaránt.

A kettős alkotmányosság mellett menthetlenül ez az alternativa:

A két állam közül vagy egyik sem bir határozó erővel azon lényeges ügyekben, melyekbeni határozás nélkül az alkotmány nem egyéb nyomoru álarcznál, vagy pedig a két alkotmányos fél — harczba keveredik egymással, aminek vége aztán vagy elszakadás, vagy közös absolutismus.

De hiszen ez már mind meg van fejtve a 15-ös albizottmány „közös ügyi javaslatában.“

Igen bizony. Ez a rég várt csodamű, mely meg volt fejtendő, hogyan mentessék meg egy füst alatt a birodalom egysége és Magyarország önállása — megjelent, és mit lát belőle a nemzet?

Mindenekelőtt azt látja, hogy abban ugyan Magyarország önállását — nem látja, még nagyító üvegen át sem, de mindazáltal a birodalom egysége, a logika erejével rövid időn oda viendi a dolgot, hogy ama két elnökös (!) deputatióból rövid idő mulva egy szép teljes reichsrath lesz.

Mi sem bizonyosb, minthogy még a magyar országgyűlés plenuma sem fogja elfogadni, de ha elfogadná is, a későbbi proceduráknál, midőn a

kettős deputatio egy birodalmi gyüléssé akarna metamorpholisálódni — fogna makacs ellenállásra akadni.

Amellett, hogy a lajtántuliak is ellenszegülénének, s lenne egy folytonos harcz a gépezet módozatai fölött, anélkül, hogy a gép üdvös működését megkezdhethné.

De elég egy hiba: minden oly tervezet, mely Magyarország önállását föladja, már ez egy okból is veszélyezteti a birodalmat, és ennél fogva meg nem állhat.

X.

Vannak és pedig — csodálatosképen! — nagy hírű politikusok, a kik azt hiszik, hogy a titkolózás, fontoskodó rejtélyeskedés a nemzetekkel szemben, a nyilvánosság előtt — a politikai bölcsesség ne továbbja.

Ezen szellemi eszközök a kabinetek közt megjárják; de népvezetőknel a szószék és sajtó terén, a néppel szemben hasztalan akarnánk tagadni oly dolgot, melyet a nép józan elméje csakhamar befog látni.

Azért legyünk őszinték, s valljuk be, a mi ugy is számtani igazság, hogy: kettő nem lehet egy, és egy nem lehet kettő; ennélfogva Ausztria egysége csak ugy mint a világ akármely birodalmáé, nem tür meg két önálló hatalmat, még kevesbé hármat, azért a dualismus, foederalismus csak oly szavak, melyek a valóságot elpalástolni találtattak föl, de ezt végre sem képesek elpalás-

tolni. Hatalom csak egy lehet egy birodalomban, és Ausztriában a viszály a három elem: magyar, német, szláv között csak a körül forog: melyik elemre legyen e hatalom alapítva? Ez a birodalom életkérdése.

Akárhogy alakul a birodalom, absolut vagy alkotmányos rendszerben, egy dolog bizonyos: a hadügynek és diplomatiának egysége.

Ez pedig két vagy három parlamenttel csak úgy volna elérhető, ha mind a két vagy három parlament servus humillimus, pictus masculus lenne. Az pedig lenni egyik sem akar.

Akármeddig csürjük csavarjuk a dolgot, akármeddig experimentálunk, egy államban három diplomatiái nemzet képtelenség. Jobb tehát az ausztriai birodalombeli népeknek, önámító hiú ábrándozás helyett e tényállással mielőbb megbarátkozni.

Melyik legyen e diplomatiailag szereplő, vezérnemzet?

Az osztrák német, a szláv, ha a birodalom egységét őszintén, igazán ohajtja, nem mondhat mást, mint hogy ez csupán a magyar lehet.

A mióta Ausztria a német szövetségből kilépett, az osztrák német alap annyit jelent, mintha Ausztriát, a míg Lombard-Velenczéje meg volt, olasz birodalommá akarták volna tenni.

A szlávtság pedig annyiféle divergens, amelllett, hogy cultura nélküli, apróbb töredéket képez, hogy egy szláv birodalom, gyomrában a megemészthetlen magyar és német hatalmas kulturai elemekkel, önmagával tehetlen, holt anyag volna.

De hogy akarna a 10 millió magyar a 20 milliónyi német szláv fölött vezérkedni? Ez megint arra vezetne, hogy a birodalom két harmada lenne elégtelen, az egyharmadrész elégtült mellett!

A felelet erre az, hogy a három rosz közül a legkevesebbé roszat kell választani.

És pedig miért a legkevesebbé rosz?

Mert a három elem közül egyedül a magyar az, mely nemzeti létét a másik kettő uralma által fenyegetve látná, míg ellenben a magyar birodalmi alap egyikét sem veszélyezteti.

De még egy más hatalmas szempont, a birodalom szempontja is emellett szól: a német vagy szláv elem veszélyeztetheti magát a birodalom fönnállását, miután az mindegyik más, egy nagy kül központ felé gravitál, míg a magyar e két elemet, mint erős derék a két kart, összetarthatja.

A magyar alap mellett az osztrák német

nem szünik meg német lenni, és büszke lehet nemzetiségére, valamint a szláv is. De egyebet e birodalomban észszerüleg nem kívánhat, mint: nemzetisége biztosítását, anyagi jólétet, polgári szabadságot; minde hármát pedig a magyar alapon elérheti, sőt, a birodalom mai épségében, csak ez alapon érheti el.

Csak legyünk őszinték. Honnan eredt az osztrák birodalom nagysága, hatalmas századokon át? a magyar nemzet csatlakozása és őszinte ragaszkodásából a birodalomhoz. Mi okozza 17 év óta folytonos gyöngülését? Magyarország elégtelensége. Igen, Magyarország nem akar, nem tud lemondani nemzeti önállásáról. Nagy csalódás volna tovább is be nem látni, hogy Solferino és Königgrätz annyit jelent, mint Magyarország elégtelensége. Magyarország oly erős, hogy ha csak nem mozdul, már ezt a birodalom többi összes népének erőfeszítése ki nem pótolja.

Mondják, hogy a magyar elszigetelt, rokontalan, árva nép. Igen, de az árvaké a világ részvéte, és fölöttük örködik az Isten. A magyar egyedül áll, mint faj, de övé a kerek világ rokonszenve, becsülése.

A magyar faj uralma a szabadság, a szabadelvü haladás, az emberiség diadala. Így üdvözlőné

azt Európa, és — bármit modjatok, — néhány évi tapasztalat után így üdvözléné azt a jelen Ausztria minden ajku népfaja.

XI.

Egy legközelebbi példa áll előttünk, mint lehet több országot egyesíteni, az ujon alakuló Észak-Németországé. Itt épen külön királyságok, külön uralkodók alatt, Poroszország diplomatiái és katonai vezetése alatt egyesülnek. Miért ne történhetnék ez Ausztriában, egy fejedelem alatt?

Egy magyar alapon rendezett birodalomnak — egyetlen természetes ellensége lenne: Oroszország. De ez ellenében egész Európa szövetsége bizonyos. Barátjaink, természetes szövetségeseink lennének: Olasz-, Francia-, Németország. Ezek pedig Európa és a jövő urai!

Az eszmét, hogy a magyar elem legyen e birodalom központja, nem uralom-, csak az önfenntartás vágya szüli a magyar politikusban. Az idő, hogy egy nemzet uralkodjék a másik fölött, világrészünkön örökre lejárt. Nem is lenne az uralom valamely nemzet fölött. E különféle

fajok, melyek e mai Ausztriát alkotják, nem-é tulajdonkép csak töredékei más nemzeteknek? Kivánhatja-e valamelyik, miszerint azért, hogy ők egy újabb, mintegy fiók-országot alkothassanak, a magyar nemzet meghaljon? A magyar nemzet nem azért művelte és emelte föl magát az európai műveltség színvonalára, nem azért tett szolgálatokat a kereszténységnek, hogy kelet parlagának trágyául szolgáljon.

Az osztrák birodalombeli szláv elemek azért sem képezhetnék a birodalom központját, mert maguknak sincs központjuk. És ennél fogva nincs is sajátlagos kulturájok, sajátlagos nemzeti életök. Ha nem Bécs, akkor csak Budapest lehet a központ.

XII.

Im ez egy mód a lehető, a kettős cél elérésére; t. i. hogy a birodalom egysége és a magyar nemzet önállósága is fenntartassék.

Nem új eszme, de való!

És a magyar nemzet ébredjen föl, talán még jókor, azon csalódásból, hogy csak várnia kell, várnia, és várnia, mert a 48-ki törvényes alap egy szép reggelen, mint a mézharmat keblére hull — a „P. Napló“ doctrinair hőseinek cikkei és dictioi következtében.

Jöjjön tisztába a nemzet azzal, mi a lehető és mi a nem lehető.

A magyar nemzet a jelen Ausztriának uralkodó-eleme, Budapest e birodalom központja lehet, vagyis a birodalom, melyet ma Ausztria név alatt ismer a világ, a magyar király pálczája alatt össze és fönntartható. Ez nem lehetetlen, és semmi esetre sem észszerütlen. De Lajthán

innen és tul parlamenti felelős kormány, és a birodalom egysége — ez a circuli quadratura, ez mathematicai lehetlenség.

Én a parlamenti felelős kormányt tartom a legjobb kormánynak; de fájdalom e boldogságban a Lajtha mindkét fele egyszerre nem részesülhet. Tudják meg ezt a népek, mert a legveszélyesebb csalódás volna, ha e részben a valót be nem ismernék.

Azon kettős célnak, hogy a birodalom együtt maradjon, sőt egy állandólag erős, ép egészsze forradjon, és emellett Magyarország nemzeti önállása is megőriztessék: e kettős cél elérésére csak egyetlen mód van: Magyarországot központtá, a magyart katonai és diplomatiai vezetővé tenni, s a többi tartománynak minden lehető autonomiát, a legszabadelvűbb polgári intézményeket megadni. Ez utóbbi is csak a magyar nemzeti önállás mellett lehetséges, mert: egyrészt a magyar nem fog félni e töredék elemek netáni forrongásaitól, a szabadság netán ellene fordításától; nem fog félni pedig azért, mert ő maga minden egyéb birodalmi faj ellenében szellemileg, erkölcsileg s physicaileg több mint un-
tig erős, de másrészt meg azért csak a magyar vezetés mellett lehetséges ez, mert a többi elem sem fog félni attól, hogy a magyar a szent-Ist-

ván korona területén tul, magyarosításról bárcsak álmodhatnék is, és ő ott bizonynyal csak hü barátokat, jó szövetségeseket keres, és igyekszik föntartani.

Bizonyos lehet abban Cseh- és Morvaország, hogy a magyarnak esze ágában sincs a Bach-luzárság dulásait hasonlóval fizetni vissza. Bizonyos lehet benne minden örökös tartomány, hogy egy boldogabb Magyarországból nemhogy egyetlen magyar kimenne mástartományba „beamerkodni“, de még a távollevők is, és pedig a világ öt részéből, csakhamar haza költöznének.

XIII.

De végre akármely nemzeti alapon rendeztetik is a birodalom, melyik azon alak, mely a más két nemzetiség alkotmányos igényeit is kielégíti?

Ezt kérdi minden értelmes olvasó.

A való az, hogy oly alak, mely három külön nemzetiség ebbeli igényeit teljesen kielégítse, anélkül, hogy vagy egy a többinél hatalmasabb ne legyen, vagy a három szét ne váljon, — ilyen alak nem gondolható, mert nem létezik.

Ha már egy nemzet alkotmányos igényei is oly ritkán s nehezen elégíthetők ki, hogyan volna kielégíthető három négy nemzetiségé, mely mindenik maga akarna maga fölött rendelkezni?

De éppen e sajnós körülmény az, mely iránt jobb a birodalom minden népének tisztába jönni, és jobb ezt őszintén, nyíltan bevallani, megismerni, mert ez a rideg tényállás. A tényállás elferdítése, palástolása soha sem vezethet jóra.

Igy állván a dolog, és valamiképen végre is rendeztetni kellett a birodalomnak, az a kérdés, melyik alap volna még is a legszilárdabb, mely alak a kevésbé hiányos?

Mely alap ígér legtöbb erőt és tartósságot az Uralkodó háznak arra, hogy birodalmának egységét megőrizze?

Az alkotmányos egyesítés egyedül a magyar nemzetiséget fenyegeti a fölolvadás veszélyével, azért az ennek mindig ellenszegülni fog. E veszély csak az esetben hárul el, ha az alkotmány és birodalomnak ő képezendné központját.

XIV.

Fővonásokban ime itt a helyzet hű képe, a való tiszta tükre.

Recapituláljuk még egyszer és legrövidebben.

A főfeladat, a két érdeknek biztosítása, t. i. a birodalom egységének és Magyarország önállóságának biztosítása.

Hogyan érhető ez el?

Legegyszerűbben: a kettőnek egyesítése által, t. i. ha a birodalom egysége Magyarország önállóságára alapittatik.

Ez az eszme, mely a megoldás egyedüli módját foglalja magában.

A módozat kidolgozása nem lesz nehéz, ha előbb ez eszme vezérelvül fogadtatik el.

Addig azonban minden részletes tervezet idő előtti fáradság volna.

Ha ez eszme valóságot foglal magában, az idő meghozandja annak megtestesülését.

A birodalom és a magyar nemzet sorsának rövid idő múlva el kell dőlni, mert a válpont elérkezett.

Annai bizonyos, hogy a magyar vagy nemzeti hatalommá fejlődik vagy elnyomatni fog ezen birodalomban.

Dixi et salvavi etc.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

A block of handwritten text in the upper middle section, appearing to be a list or a set of instructions, with some words being difficult to decipher.

A block of handwritten text in the middle section, possibly a paragraph or a continuation of a list, showing signs of significant fading.

A block of handwritten text in the lower middle section, containing several lines of text that are mostly illegible.

A block of handwritten text at the bottom of the page, which appears to be a concluding section or a signature area, though the text is too faded to read.

Heckenast Gusztáv

könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utcza 4-dik szám)

megjelentek és kaphatók :

AZ

ÁLLAMTUDOMÁNYOK

ENCYKLOPAEDIÁJA,

Irtta
MOHL ROBERT.

Fordította
LÖW TOBIÁS.

(496 lap, nagy 8-rét) füzve 4 ft.

AZ AUSZTRIAI BIRODALOM,

jelenen

a magyar korona országainak

STATISZTIKAI KÉZIKÖNYVE.

Irtta **dr. Konek Sándor,**

a magyar kir. egyet. jogtanára és a magyar tud. akad. lev. tagja.

Ára 5 forint.

POLITIKA, VAGY ORSZÁGÁSZATTAN.

Tekintettel

a két művelt világrész államintézményeire és törvényhozására.

Rendszeres tan- és kézikönyvül

Irtta
KAUTZ GYULA

Nagy 8. (524 l.) — Füzve 4 ft.

NEMZETGAZDASÁG-

ÉS

PÉNZÜGY-TAN.

Tekintettel

a gyakorlati iparéletre, a fensőbb tanulmány szükségelre, meg az állam-kormányzat és törvényhozás feladataira.

Irtta **KAUTZ GYULA.**

Nagy 8-rét (XV, 696 lap). Borítékba füzve 4 forint